

*Dainavos apygardos Kazimieraičio rinktinės partizanų sąskrydis. Apdovanojimą (Narsumo juostelę) Sofijai Budėnaitėi-Ramunei sega apygardos vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Įsakymą skaito apygardos štabo adjutantas Lionginas Baliukevičius-Džūkas. 1948 m. balandis*

# Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis

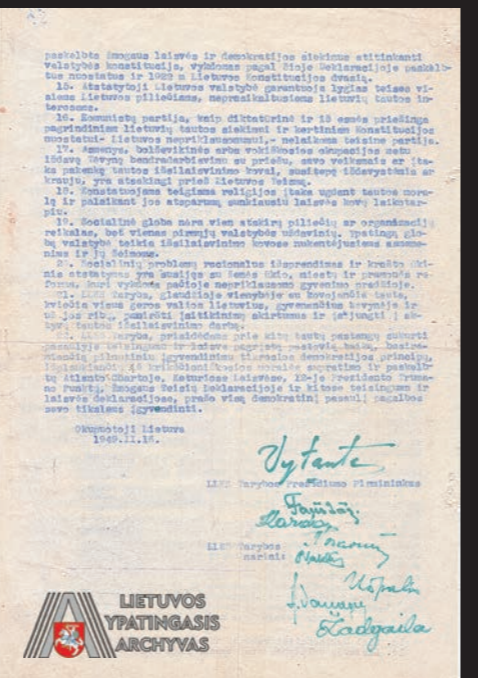
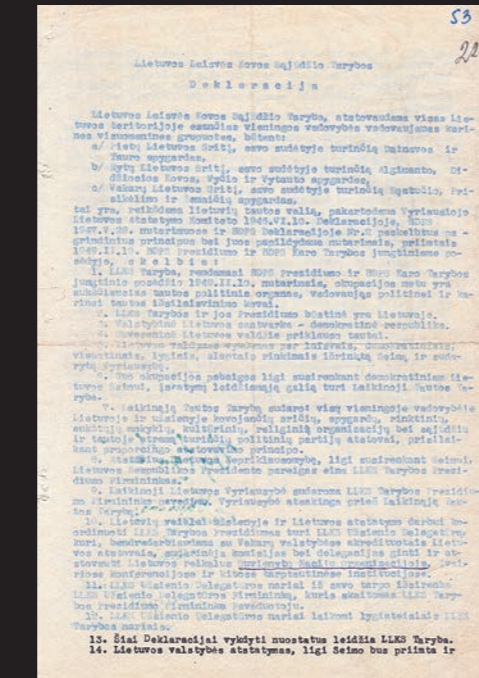
Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis (LLKS) – Lietuvos partizanus vienijusi karinė-visuomeninė organizacija, įkurta 1949 m. vasario mėn. per partizanų atstovų susitikimą. LLKS suvienijo visus tuo metu šalyje veikusius organizuotus partizanų junginius. Vieningo sąjūdžio sukūrimas buvo beveik penkerius metus trukusio pagrindinio organizacinio darbo rezultatas.

Antisovietinis ginkluotas lietuvių pasipriešinimas prasidėjo 1944 m. vasarą ir netrukus apėmė beveik visą Lietuvos teritoriją, išskyrus Vilnijos ir iš dalies Klaipėdos kraštus. Antisovietinės rezistencijos pradžia turėjo organizuotumo ir stichiskumo bruožų. Jau nacių okupacijos metais kūrėsi pagrindinės organizacijos, jos rengėsi ginkluotai kovai (organizavo struktūras, kūrė ryšių sistemas, kaupė ginklus). Viena gausiausių organizacijų buvo Lietuvos laisvės armija (LLA), įkurta

1941 m. ir siekusi koordinuoti rengiamą pasipriešinimui. Ryški LLA įtaka partizaninio judėjimo raidai Aukštaitijoje ir Žemaitijoje, mažesnė įtaka Suvalkijoje ir Dzūkijoje. Pokario rezistentai perėmė nemažai žinių iš LLA dokumentų ir jas praktiškai įgyvendino. 1943 m. įkurta pagrindinė Kęstučio organizacija siekė panašių tikslų. Ginkluota kova buvo spontaniškas atsakas į sovietų valdžios vykdomą politiką (prievartinę mobilizaciją, represijas). 1944–1945 m. dėl šios priežasties ypač didėjo partizanų skaičius Lietuvoje. Visų organizuotų partizanų tikslas buvo Nepriklausomos Lietuvos atkūrimas, padedant Vakarų šalių sąjungininkams. Įžvalgesni rezistencijos dalyviai suprato vieningos kovos reikšmę, todėl stengėsi centralizuoti pasipriešinimą. 1944–1945 m. partizanai patyrė didžiausių žmoniškųjų nuostolių, 1945–1946 m. sovietų

saugumo struktūroms pavyko likviduoti pagrindines organizacijas, planavusias ar mėginusias suvienyti antisovietinio pasipriešinimo judėjimą. Tačiau vienijimosi procesas dėl šių aplinkybių nenutrūko, tik buvo apsunkintas ir užsitęsė. 1944–1948 m. įkurtos trys partizanų sritys, suvienijusios devynias apygardas: Pietų Lietuvos sritis (Dainavos ir Tauro apygardos), Rytų Lietuvos sritis (Algimanto, Didžiosios kovos, Vyčio, Vytauto apygardos) ir Vakarų Lietuvos sritis (Kęstučio, Prisikėlimo, Žemaičių apygardos). Kurį laiką nepavyko sukurti bendros vadovybės. 1946 m. sovietų saugumui pavyko infiltruoti savo agentus į partizanų tarpą ir tik 1947 m. pavyko nutraukti jų destruktinę veiklą. 1947 m. Tauro apygardos kovotojų iniciatyva įkurtas Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) Prezidiumas, turėjęs tapti vadovaujančiu centru, bet per metus žuvo arba buvo suimti aktyviausi šios organizacijos nariai. Kartu su vienijimosi procesu buvo

plėtojama partizanų politinė mintis. 1946 m. Pietų Lietuvos partizanų deklaracijoje rašoma, kad būsimos Lietuvos valstybės santvarka – laisva demokratinė. Ši idėja pakartojama ir vėlesnėse deklaracijose. Štai 1947 m. gegužės 28 d. buvo parengta BDPS deklaracija Nr. 2, jos turinys vėliau perkeltas į LLKS deklaraciją. 1948 m. vienijimo darbą perėmė Vakarų Lietuvos srities vadas Jonas Žemaitis-Vytautas. Jis su bendražygiais susisiekė su kitų sričių vadais ir kūrė normatyvinius partizanų dokumentus. Jiems energingai veikiant 1949 m. vasario mėn. pavyko surengti partizanų atstovų susitikimą. Ilgiausią ir rizikingiausią kelią į susitikimą nuėjo Dainavos apygardos vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir Tauro apygardos vadas Aleksandras Grybinas-Faustas su kitais dviem partizanais. Esama diskusijų dėl pirmos partizanų atstovų susitikimo vietos ir konkretaus laiko, bet žinoma, kad 1949 m. vasario viduryje jie posėdžiavo bunkeryje, įrengtame Stanislovo ir Antaninos Miknių sodyboje Minaičių kaime Radviliškio apskrityje. Čia partizanai priėmė



*Jonas Žemaitis-Vytautas (1909–1954)    Adolfas Ramanauskas-Vanagas (1918–1957)    Juozas Šibaila-Merainis (1905–1953)    Petras Bartkus-Žadgaila (1925–1949)*

svarbiausius sprendimus. Pasitarimuose apsvarstyti įvairūs su partizanų kova susiję klausimai: statusas, organizacijos ideologija, veiklos taktika ir kt. 1949 m. vasario 16 d. aštuoni partizanų atstovai pasirašė LLKS Tarybos deklaraciją, numatančią, kad LLKS Taryba yra „aukščiausias tautos politinis organas, vadovaująs politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai“. Šiame dokumente numatytos ir Lietuvos ateities gairės – demokratinė respublika, socialiai orientuota valstybė. Per susitikimą suformuota aukščiausioji LLKS vadovybė. Po posėdžio išsiskirstė partizanų atstovai



*Vytauto apygardos Liūto rinktinės Aro būrio partizanai Vytautas Šileikis-Sauksmas, Teodoras Kvyklys-Klajūnas, Algirdas Varnas-Gaidelis ir Antanas Morkūnas-Jaunutis*

stengėsi palaikyti tarpusavio ryšius ir koordinuoti veiklą. Kasmet sunkėjančios pagrindžio sąlygos (nuolatinės rezistencijos dalyvių žūtys ir suėmimai) ir silpstantis pasipriešinimo judėjimas neleido įgyvendinti visų planų. 1953 m. organizuotas partizanų pasipriešinimas buvo palaužtas, vėlesniais metais veikė tik pavieniai kovotojai.

## LLKS TARYBOS DEKLARACIJOS SIGNATARAI

**Jonas Žemaitis-Vytautas** gimė 1909 m. kovo 15 d. Palangoje. 1929 m. baigė Kauno karo mokyklą, 1937 m. jam suteiktas kapitono laipsnis. 1944 m. tapo Vietinės rinktinės 310-ojo bataliono vadu. Naciams rinktinę išformavus, kurį laiką slapstėsi. Nuo 1945 m. LLA narys ir partizanas, ėjo vadovaujamas pareigas. 1947 m. išrinktas Jungtinės Kęstučio apygardos vadu, 1948 m. – Vakarų Lietuvos (Jūros) partizanų srities vadu. 1949 m. vasario mėn. per partizanų atstovų susitikimą išrinktas LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininku, jam suteiktas partizanų generolo laipsnis. 1951 m. gruodžio mėn. sunegalavo, kurį laiką negalėjo vykdyti pareigų. 1953 m. suimtas, o 1954 m. nuteistas ir lapkričio 26 d. sušaudytas Maskvos Butyrkų kalėjime. **Adolfas Ramanauskas-Vanagas** gimė 1918 m. kovo 6 d. Niu Britene JAV. 1921 m. kartu su tėvais



*Leonardas Grigonis-Užpalis (1905–1950)    Aleksandras Grybinas-Faustas (1920–1949)    Vytautas Gužas-Kardas (1920–1949)    Bronius Liesis-Naktis (1922–1949)*

grįžo į tėvynę. 1939 m. baigė Panevėžio pedagoginį institutą. 1939–1940 m. Lietuvos karo mokyklos aspirantas, 1940–1942 m. pradžios mokyklų mokytojas, 1941 m. dalyvavo Birželio sukilimo įvykiuose. 1942–1945 m. Alytaus mokytojų seminarijos mokytojas. Nuo 1945 m. – partizanas, ėjo vadovaujamas pareigas. 1947 m. išrinktas Dainavos apygardos vadu, o 1948 m. – Pietų Lietuvos (Nemuno) partizanų srities vadu. 1949 m. paskirtas LLKS Gynybos pajėgų vadu, LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininko pirmuoju pavaduotoju. 1956 m. suimtas, o 1957 m. nuteistas ir lapkričio 29 d. sušaudytas Vilniuje. **Juozas Šibaila-Merainis** gimė 1905 m. kovo 18 d. Alytaus apskrities Vadėnų k. Baigęs Alytaus mokytojų seminariją mokytojavo Alytaus ir Ukmergės apskrityje. Šaulių sąjungos narys. 1941 m. išvengė tremties, bet žmona su vaikais išstremta į Sibirą.

1941 m. Birželio sukilimo dalyvis. 1944 m. įstojo į Vietinę rinktinę. LLA narys. Nuo 1944 m. partizanas. Nuo 1946 m. Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės štabo viršininkas, redagavo rinktinės leidinį „Tėvynė šaukia“. Nuo 1949 m. vasario mėn. – LLKS Visuomeninės dalies viršininkas, leidinio

„Prie rymančio Rūpintojėlio“ redaktorius. Tais pačiais metais paskirtas LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininko antruoju pavaduotoju. Žuvo 1953 m. vasario 11 d. Ramygalos rajono Dovydų miške. **Petras Bartkus-Žadgaila** gimė 1925 m. gegužės 30 d. Raseinių apskrityje Pakapurnio kaime. Studijavo Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje. Nuo 1943 m. LLA narys, nuo 1944 m. partizanas, nuo 1946 m. – Jungtinės Kęstučio apygardos štabo Organizacinio skyriaus viršininkas. 1948 m. su kitais organizavo Prisikėlimo apygardą ir jai vadovavo. Rašė eilėraščius, juos Alkūpėno stapyvardžiu skelbė partizanų spaudoje. 1949 m. paskirtas LLKS Tarybos Prezidiumo sekretoriumi. Žuvo 1949 m. rugpjūčio 13 d. Radviliškio apskrityje Užpelkių miške. **Leonardas Grigonis-Užpalis** gimė 1905 m. gruodžio 14 d. Rokiškio valsčiuje Pužonių kaime. Baigęs pedagogų kursus Marijampolėje, mokytojavo Rokiškio apskrities Sėlynės pradžios mokykloje. Šaulių sąjungos narys. 1941 m. išvengė tremties, bet į Sibirą išstremta motina. Nuo 1945 m. partizanas Šaulių apskrityje, nuo 1947 m. – Jungtinės Kęstučio apygardos Atžalyno rinktinės štabo



Miknių Petrėčių memorialas, skirtas aštuoniems Lietuvos partizanų apygardų vadams atminti. Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracijos 67-ųjų metų minėjimas Minaičiuose. Nuotrauka A. Ufarto (BFL)

viršininkas. 1948 m. paskirtas Prisikėlimo apygardos vadu, o 1949 m. – LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininko trečiuoju pavaduotoju. Žuvo 1950 m. liepos 22 d. Ariogalos rajone Daugėliškių miške.

**Aleksandras Grybinas-Faustas** gimė 1920 m. rugsėjo 20 d. Šakių apskrityje Lukšių kaime. 1941 m. baigė Marijampolės mokytojų seminariją, vėliau mokytojavo. 1945 m. tarnavo Vokietijos kariuomenėje, tais pačiais metais tapo partizanų. 1948 m. – Tauro apygardos Žalgirio rinktinės štabo viršininkas, tais pačiais metais išrinktas Tauro apygardos vadu. Žuvo 1949 m. rugsėjo 28 d. Šakių apskrityje Šunkarių miške.

**Vytautas Gužas-Kardas** gimė 1920 m. sausio 2 d. Rokiškio apskrityje Sičiūnų kaime. Nacių okupacijos metais dirbo buhalteriu „Pienocentro“ bendrovėje Tautiškiuose. Partizanas nuo 1945 m. 1947–1948 m. Jungtinės Kęstučio apygardos štabo Operatyvinio skyriaus viršininkas. 1948 m. Vakarų Lietuvos

srities štabo viršininkas. Žuvo 1949 m. birželio 11 d. Jurbarko apskrityje Smaidrių kaime.

**Bronius Liesis-Naktis** gimė 1922 m. balandžio 16 d. Ramygaloje. 1941 m. tėvai ir seserys ištremti į Sibirą, Vytauto Didžiojo universitete studijavo žurnalistiką. LLA narys. Šios organizacijos nurodymu 1944 m. mokėsi Vokietijos žvalgybos mokykloje. 1945 m. grįžęs į Lietuvą partizanavo. Nuo 1948 m. – Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas. 1949 m. – LLKS Visuomeninės dalies Tautinio skyriaus viršininkas. Rašė eilėraščius, juos spausdino Ėglio slapyvardžiu. Žuvo 1949 m. rugpjūčio 13 d. Radviliškio apskrityje Užpelkių miške.

1949–1950 m. LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininko J. Žemaičio-Vytauto aktais visi signatarai buvo apdovanoti Laisvės kovos kryžiais, jiems suteikti partizanų laipsniai, o 1998–1999 m. visiems suteikti Vyčio kryžiaus ordinarai ir kariniai laipsniai. 1999 m. Lietuvos Respublikos Seimas pripažino LLKS Tarybos deklaraciją teisės aktu.

Dr. Darius Juodis



<b>Nominalas</b> 50 eurų	<b>Monetos briaunoje užrašas:</b> Minaičiai # 1949 metų vasario 16-oji #
Auksas Au 999	<b>Kokybė</b> „proof“
<b>Skersmuo</b> 22,30 mm	<b>Masė</b> 7,78 g
<b>Tiražas</b> 3 000 vnt.	<b>Monetų dailininkė</b> Eglė Ratkutė
<b>Išleista</b> 2019 m.	

**Informacija** Lietuvos banke:  
tel. (8 5) 268 0316  
el. p. gpd@lb.lt; www.lb.lt  
**Monetų galima įsigyti**  
Lietuvos banko  
e. parduotuvėje  
www.monetos.lb.lt



LIETUVOS MONETŲ KALYKLA  
Monetos nukaldintos  
UAB Lietuvos monetų  
kalykloje  
www.lithuanian-mint.lt

Lietuviškos kolekcinės monetos  
© Lietuvos bankas, 2019

Monetų fotografas Arūnas Baltėnas  
Dizaineris Liudas Parulskis  
Leidinyje panaudotos nuotraukos iš Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Okupacijos ir laisvės kovų muziejaus archyvų, Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos skaitmeninė kopija iš Lietuvos ypatingojo archyvo fondų.

Spausdino „INDIGO print“  
www.indigoprint.lt  
Išleido Lietuvos bankas  
Gedimino pr. 6, 01103 Vilnius

Lietuviškos kolekcinės  
monetos

# Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžiui

